

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jiřího Zemánka a soudců Radovana Suchánka (soudce zpravodaje) a Vojtěcha Šimíčka o ústavní stížnosti evidované právnické osoby **Arcibiskupství olomoucké**, sídlem Wurmova 562/9, Olomouc, zastoupené JUDr. Jakubem Křížem, Ph.D., advokátem, sídlem Na Podkovce 281/10, Praha 4 – Podolí, proti usnesením Nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 2019 č. j. 28 Cdo 4151/2018-156 a ze dne 5. června 2018 č. j. 28 Cdo 4113/2017-120, usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. července 2018 č. j. 5 Co 9/2017-131 a usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. února 2017 č. j. 35 C 16/2016-82, za účasti **Nejvyššího soudu, Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně**, jako účastníků řízení, a **České republiky – Státního pozemkového úřadu**, sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3 – Žižkov, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

I. Usneseními Nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 2019 č. j. 28 Cdo 4151/2018-156 a ze dne 5. června 2018 č. j. 28 Cdo 4113/2017-120, usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. července 2018 č. j. 5 Co 9/2017-131 a usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 2. února 2017 č. j. 35 C 16/2016-82 bylo porušeno právo stěžovatelky na přístup k soudu, zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 2019 č. j. 28 Cdo 4151/2018-156 a ze dne 5. června 2018 č. j. 28 Cdo 4113/2017-120, usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. července 2018 č. j. 5 Co 9/2017-131 a usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. února 2017 č. j. 35 C 16/2016-82 se ruší.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, a to pro porušení čl. 90 Ústavy a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Stěžovatelka podala podle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), ke Státnímu pozemkovému úřadu, Krajskému pozemkovému úřadu pro Zlínský kraj (dále jen „pozemkový úřad“), návrh na vydání pozemků, které – jak uvedla – pozbyla majetkovou křivdou ve smyslu uvedeného zákona. Pozemkový úřad rozhodnutím ze dne 15. 12. 2015 č. j. SPÚ 625648/2015/Šeb (sp. zn. SP 15877/2014-95/B.1), doručeným jí dne 21. 12. 2015, vyslovil, že se stěžovatelce pozemky nevydávají. Stěžovatelka se u Krajského soudu v Ostravě dne 19. 2. 2016, žalobou podle části páté zákona

č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), domáhala nahrazení uvedeného rozhodnutí pozemkového úřadu. Krajský soud v Ostravě jako soud místně nepřislušný postoupil žalobu Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), kterému byla doručena dne 8. 4. 2016.

3. V návěti uvedeným usnesením krajský soud odmítl stěžovatelčinu žalobu jako opožděnou, neboť nebyla podána (resp. příslušnému soudu doručena) ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu (pozemkového úřadu) podle § 247 odst. 1 o. s. ř. K odvolání stěžovatelky Vrchní soud v Olomouci (dále jen „vrchní soud“) usnesením ze dne 4. 4. 2017 č. j. 5 Co 9/2017-99 změnil usnesení krajského soudu tak, že se žaloba neodmítá. Podle vrchního soudu se nezachování lhůty podle § 57 odst. 3 o. s. ř. *a contrario* vztahuje toliko na příslušnost věcnou, nikoli místní.

4. K dovolání vedlejší účastnice Nejvyšší soud v návěti uvedeným usnesením ze dne 5. 6. 2018 zrušil v předchozím odstavci uvedené usnesení vrchního soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Nejvyšší soud měl na rozdíl od vrchního soudu za to, že pro zachování lhůty k podání žaloby ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, není rozhodné, zda byla podána k soudu nepřislušnému věcně nebo „jen“ místně. Podle Nejvyššího soudu bylo v souladu s jeho konstantní judikaturou i relevantními názory právní nauky podstatné, že lhůta k podání žaloby je zachována tehdy, je-li žaloba doručena věcně i místně příslušnému soudu (po postoupení soudem, k němuž byla žaloba původně podána) ve lhůtě stanovené k podání žaloby.

5. Po kasaci učiněné Nejvyšším soudem rozhodl vrchní soud usnesením napadeným ústavní stížností tak, že se žaloba odmítá. Dovolání stěžovatelky proti tomuto usnesení vrchního soudu Nejvyšší soud odmítl zde napadeným usnesením ze dne 7. 11. 2019 pro nepřipustnost. Uvedl, že v otázce zachování lhůty se vrchní soud ve svém opětovném rozhodnutí neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a poukázal na fakt, že k zachování procesních lhůt není vždy dostačující samo zahájení řízení – na rozdíl od mínění stěžovatelky nelze slučovat účinky podání žaloby v podobě samotného zahájení řízení se zachováním lhůty k jejímu podání. Zatímco pro samo zahájení řízení není příslušnost soudu rozhodná, pro zachování lhůty je stěžejní, byla-li žaloba ve lhůtě doručena věcně i místně příslušnému soudu. Podle Nejvyššího soudu je nutno vycházet pouze ze zákonných ustanovení upravujících lhůty a jejich zachování. Ke stěžovatelkou namítanému porušení čl. 36 odst. 1 Listiny Nejvyšší soud poznamenal, že v odmítnutí žaloby pro její opožděnost lze jen stěží spatřovat zásah do práva na přístup k soudu.

II.

Argumentace stěžovatelky

6. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítla, že se Nejvyšší soud v napadených usneseních odchýlil od vlastní dosavadní judikatury a postupoval v rozporu se zákonem a názory obsaženými v komentářové literatuře. Zejména se Nejvyšší soud odchýlil od stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 9. 11. 2011 sp. zn. Cpjn 201/2011 (dále jen „stanovisko“) a nedodržel zákonný postup, podle něhož měl věc předložit k rozhodnutí plénu. Obecné soudy nepřipustně upřely žalobě povahu návrhu na zahájení řízení a nesprávně použily judikaturu, která se váže k opravným prostředkům, a nemůže se ani analogicky uplatnit. Zákon nevylučuje v řízení podle části páté o. s. ř. použití § 82 odst. 1 tohoto zákona ani v § 247 odst. 1 nestanovuje podmínku o určení soudu, kterému je nutné adresovat žalobu tak, aby stanovená lhůta byla zachována, a která by vylučovala účinky § 82 odst. 1 o. s. ř. K tomu stěžovatelka citovala stanovisko a komentářovou literaturu, z nichž dovodila, že je-li podáním žaloby, byť u nepřislušného soudu, zahájeno řízení s odpovídajícími hmotněprávními i procesními účinky,

musela být její žaloba včasná. Taktéž je v rozporu s principy právní jistoty a bezrozpornosti právního řádu, že Nejvyšší soud vykládá rozhodné právní normy podle občanského soudního řádu odlišně od výkladu srovnatelných ustanovení zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen s. ř. s.), jak jej podává Nejvyšší správní soud. S tímto faktem se podle stěžovatelky Nejvyšší soud nevypořádal dostatečně, libovolně jej přehlédl a v souvislosti s výše uvedeným odepřel stěžovatelce přístup k soudu.

III.

Vyjádření účastníků řízení a vedlejší účastnice řízení, replika stěžovatelky

7. Nejvyšší soud podle svého vyjádření v napadených usneseních neuvedl, že by žaloba v řízení podle části páté o. s. ř. měla povahu opravného prostředku s devolutivními účinky. Argumentace týkající se zachování lhůty k podání opravného prostředku byla užita, jelikož je způsobilá zobecnění a použití i na jím posuzovanou věc. Nejvyšší soud uvedl, že jelikož je lhůta podle § 247 o. s. ř. lhůtou procesní, je zachována, je-li podání nepřislušným soudem před uplynutím dané lhůty předáno příslušnému soudu nebo orgánu, který má povinnost jej příslušnému soudu doručit. Stěžovatelkou zdůrazňovaná myšlenka, že se uvedené vztahuje výhradně ke lhůtám pro podání opravných prostředků, a nikoli jiným procesním lhůtám, nemá oporu v judikatuře dovolacího soudu. Nejvyšší soud naopak § 57 odst. 3 o. s. ř. – včetně souvisejících interpretačních závěrů – vztahuje například i na lhůtu podle § 114b odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se v napadených usneseních neodchýlil od své předchozí judikatury, neboť ve stěžovatelkou uvedených rozhodnutích šlo o povahu lhůty k podání žaloby ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, a o otázku, zda je občanské soudní řízení zahájeno podáním žaloby u místně nepřislušného soudu, nikoliv o otázku, zda lze procesní lhůtu pokládat za zachovanou v případě adresování podání nepřislušnému soudu. K poukazu na odlišnosti v řešení srovnatelných problémů Nejvyšším soudem a Nejvyšším správním soudem Nejvyšší soud s poukazem na některá usnesení Ústavního soudu podotkl, že úkolem Ústavního soudu není sjednocovat judikaturu obecných soudů, není-li žádná ze soupeřících výkladových alternativ sama o sobě neústavní, což podle dovolacího soudu v tomto případě není. Nejvyšší soud navrhl, aby ústavní stížnost byla odmítnuta, případně zamítnuta.

8. Vrchní soud odkázal na odůvodnění svého ústavní stížností napadeného usnesení.

9. Krajský soud se k ústavní stížnosti nevyjádřil.

10. Pozemkový úřad se přiklonil k argumentaci a závěrům Nejvyššího soudu. Taktéž podotkl, že rozhodnutí pozemkového úřadu obsahovalo řádné poučení o možnosti podat proti němu žalobu podle části páté o. s. ř. k jejímuž projednání je v prvním stupni příslušný krajský soud. Pozemkový úřad navrhl odmítnutí ústavní stížnosti.

11. Stěžovatelka v replice zejména uvedla, že podání opravných prostředků zpravidla předchází poučení a zákon spojuje s jejich řádným uplatněním požadavek na jejich včasné doručení i k místně příslušnému soudu. Naopak pro zahájení samotného řízení, tedy před podáním žaloby, poučení o místní příslušnosti absentuje. Povaha lhůty podle § 247 o. s. ř. je údajně pochybná, a proto by se měl soud s ohledem na čl. 4 odst. 4 a čl. 36 odst. 1 Listiny vyvarovat jejího zužujícího výkladu, nebrání-li tomu rovnocenná práva jiného účastníka řízení. Proto je podle stěžovatelky opodstatněná zvýšená ochrana strany, která v předchozím řízení nevystupovala v rovnocenném postavení, tak, aby měla možnost uplatnit právo na soudní ochranu. Stěžovatelka považuje za cynický postup státu, jenž se „*nezákonně zmocnil*“ jejího majetku, „*aby po cca 25 letech od tzv. Sametové revoluce nejprve ve správním řízení vydal rozhodnutí o nevydání pozemků*“ a následně odmítl její žalobu za použití výkladu § 247 o. s. ř., který je ve

stěžovatelčin neprospěch; tím soudy popřely i zásadu *in favorem restitutionis*. Stěžovatelka konstatovala, že zahájením řízení nastává překážka litispence, protože je-li řízení zahájeno u místně nepřislušného soudu, který nepřepošle žalobu soudu místně příslušnému ve lhůtě podle § 247 o. s. ř., nemůže žalobce, který by si tuto chybu uvědomil, podat včas žalobu novou k místně příslušnému soudu. Podle stěžovatelky nelze na podání žaloby u místně nepřislušného soudu pohlížet tak, že se rozlišují okamžiky zahájení řízení a zachování lhůty pro podání žaloby. Rozštěpení účinků podání žaloby k místně nepřislušnému soudu vytváří dodatečnou překážku v přístupu k soudu, a má tak vést k upření práva stěžovatelky na projednání žaloby.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

12. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas, oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v nichž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

13. Ústavní soud není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřisluší mu oprávnění vykonávat dozor nad jejich rozhodovací činností. Do rozhodovací činnosti soudů je Ústavní soud v řízení o ústavní stížnosti podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy oprávněn zasáhnout pouze tehdy, byla-li pravomocným rozhodnutím těchto orgánů porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody stěžovatelky.

14. Ústavní soud přezkoumal napadená rozhodnutí a poté, co se seznámil i s podanými vyjádřeními, replikou stěžovatelky a vyžádaným procesním spisem, dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

15. Argumentace obsažená v ústavní stížnosti spočívá zejména v odlišném náhledu stěžovatelky na výklad § 57 odst. 3, § 82 odst. 1 a § 247 odst. 1 o. s. ř., na jejich vzájemný vztah, vztah k obsahu stanoviska a průmět do ústavního pořádku. Jelikož jsou všechna napadená rozhodnutí založena na obdobné a jednotnou myšlenkou vedené argumentaci, vztahuje se níže uvedené posouzení Ústavního soudu přiměřeně na všechna z nich.

16. Z předchozí judikatury Ústavního soudu plyne, že právo na přístup k soudu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny zaujímá v každé demokratické společnosti natolik významné místo, že nepřichází v úvahu ani jeho zužující výklad, ani formální interpretační přístupy [viz např. nálezy ze dne 20. 6. 2000 sp. zn. IV. ÚS 103/2000 (N 92/18 SbNU 283) nebo ze dne 1. 6. 1998 sp. zn. II. ÚS 310/97 (N 61/11 SbNU 107)]. Právo na soudní ochranu je porušeno, je-li komukoliv upřena možnost domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu [viz např. nálezy ze dne 9. 9. 2010 sp. zn. I. ÚS 869/10 (N 192/58 SbNU 701)].

17. Pro nyní souzenou věc je zásadní závěr vyslovený např. v nálezu Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2014 sp. zn. II. ÚS 475/13 (129/73 SbNU 941), podle něhož: „*Obecné soudy jsou při použití zákonem stanovených procesních pravidel povinny tato pravidla interpretovat a aplikovat tak, aby dodržely maximy práva na spravedlivý proces vymezené Listinou; musí tedy přihlížet k tomu, že účastník řízení svým podáním sleduje ochranu svých subjektivních práv*

[...]. Uvedené pak platí tím spíše za situace, pokud postup obecných soudů implikuje tak významný zásah do procesního postavení účastníka řízení, jehož důsledkem je nezvratné odepření meritorního přezkumu podání tohoto účastníka. [...] Obecné soudy [...] jsou při posuzování podání účastníků řízení povinny volit postup vstřícnější k jejich právu na soudní ochranu, resp. k právu na přístup k soudu.“ Bez dalšího však z čl. 36 odst. 1 Listiny neplyne právo na věcné rozhodnutí bez ohledu na splnění procesních podmínek [srov. náleze ze dne 3. 3. 2011 sp. zn. III. ÚS 2671/09 (N 33/60 SbNU 397)].

18. Stěžovatelka představila pohled na podstatu zachování lhůty, kterou podle Nejvyššího soudu zaměnila s institutem „pouhého“ zahájení řízení. Nejvyšší soud konstatoval, že je-li okamžik zahájení řízení spojen s doručením žaloby (i nepřislušnému soudu), neznamená to, že je tím též zachována zákonem stanovená lhůta k jejímu podání. K tvrzenému rozporu napadených usnesení se stanoviskem je třeba uvést, že ve stanovisku Nejvyšší soud mimo jiné výslovně konstatoval, že lhůta stanovená v § 247 odst. 1 o. s. ř. „je zachována, byla-li žaloba alespoň posledního dne lhůty podána u soudu příslušného k občanskému soudnímu řízení [...]“. Citované stanovisko výslovně nepodmiňuje zachování lhůty podáním žaloby k věcné i místně příslušnému soudu, nýbrž soudu nespécifikovaně příslušnému k civilnímu řízení.

19. Předně se Ústavní soud nemůže ztotožnit s názorem Nejvyššího soudu, že v odmítnutí žaloby pro opožděnost nelze spatřovat zásah do ústavně zaručeného práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Tento názor platí jen potud, je-li žaloba posouzena jako opožděná na základě ústavně souladného výkladu příslušných zákonných ustanovení. Není-li tomu tak, anebo není-li alespoň situace nepochybně zřejmá, stává se z posouzení příslušnosti soudu zásadní otázka pro naplnění ústavně zaručeného práva jednotlivce na přístup k soudu a vůbec umožnění výkonu práva na soudní ochranu.

20. Stěžovatelka i další účastníci řízení správně připomínají, že i v řízení podle části páté občanského soudního řádu platí obecné ustanovení § 82 odst. 1 téhož zákona, podle něhož je řízení zahájeno dnem, kdy návrh došel soudu. Tímto dnem také nastávají hmotněprávní a procesní účinky, které právní předpisy se zahájením řízení spojují. Zkoumání jak věcné, tak místní příslušnosti přitom nastává již v zahájeném řízení (§ 103 a násl. o. s. ř.). Ani případný negativní závěr o místní příslušnosti soudu, jemuž byla žaloba podána, nemůže mít zpětně vliv na to, zda účinky zahájení nastaly, či nikoli. Obecnými soudy zaujatý výklad by vedl k absurdnímu závěru, že pro nastoupení procesněprávních a hmotněprávních účinků zahájení řízení (např. v podobě zachování lhůty k podání žaloby nebo promlčecí lhůty), je rozhodné, zda (a kdy) soud, jemuž byla žaloba podána, dospěje k závěru o své nepřislušnosti. Při odmítnutí žaloby pro nedodržení lhůty k jejímu podání by se uvedené lhůty fakticky zkracovaly v závislosti na (okamžiku) postoupení žaloby nepřislušným soudem soudu příslušnému.

21. Podle § 82 odst. 3 o. s. ř. je lhůta dokonce zachována, byla-li žaloba správním soudem odmítnuta, neboť šlo o věc, kterou projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, byla-li taková žaloba podána do jednoho měsíce od právní moci usnesení správního soudu. Lze-li podle zákona zhojit i nedostatek pravomoci soudu, jemuž byla žaloba podána, je zjevně nepřiměřeným takový výklad zákona, podle něhož by nebylo možno zhojit nedostatek místní příslušnosti, který je nedostatkem podstatně méně závažným.

22. Zachování lhůty se pojí se samotným okamžikem podání žaloby. Nelze proto na jednu stranu konstatovat, že řízení bylo zahájeno, avšak na druhou stranu mít za to, že lhůta nebyla zachována, aniž by se soudy vyrovnaly s tímto rozporem. Závěr soudů podle napadených usnesení neřeší, co se stane s důsledky zahájení řízení, nebyla-li k zahájení zachována lhůta. V tento problém ale soudy zaujatý výklad ústí, neboť ty podle napadených usnesení jinými

slovy rozhodly, že řízení bylo bezpochyby zahájeno, nicméně lhůta, na jejímž zachování je zahájení řízení závislé, zachována nebyla. Jinak řečeno nelze od sebe oddělit samo zahájení řízení a zachování lhůty k jejímu podání podle § 247 o. s. ř. a tyto dvě otázky posuzovat izolovaně, neboť spolu úzce souvisejí. Ústavně souladným řešením pro zachování mezi práva na přístup k soudu tak může být jen výklad, podle něž se žaloba považuje za včasnou i tehdy, byla-li podána soudu místně nepřislušnému, anebo situace, v níž je žalobci poskytnuta možnost dodatečného podání žaloby (obdobně jako to stanoví § 82 odst. 3 o. s. ř.).

23. Panují-li okolo řešení otázky zachování lhůty k podání žaloby nejasnosti, nelze je klást za vinu žalobcům, neboť ti jednají i při (chybě) podání žaloby místně nepřislušnému soudu s důvěrou v zákon, který zachování lhůty nespojuje výslovně pouze s podáním věcně i místně příslušnému soudu. Má-li být procesní úkon učiněn pouze vůči konkrétnímu soudu, zákon to výslovně stanoví. Je jen logické, že nestanoví-li zákon jinak, použije se obecná úprava podle § 57 odst. 3 a § 82 odst. 1 o. s. ř., a to i pro řízení podle části páté téhož zákona a lhůtu podle § 247 odst. 1 o. s. ř., kterážto ustanovení ničeho neuvádějí o nutnosti podání žaloby věcně i místně příslušnému soudu za účelem zachování lhůty.

24. Argumentace obecných soudů je založena na názoru, že je zásadní rozdíl mezi zahájením řízení a zachováním lhůty pro podání žaloby. Pomíjejí však, že na rozdíl od lhůty k podání opravných prostředků, je v daném případě na zahájené řízení zpětně pohlíženo, jako by v podstatě zahájeno nebylo. Zachování lhůty v případě adresování žaloby místně nepřislušnému soudu je pak závislé na postoupení žaloby tímto soudem soudu místně příslušnému. Je-li taková žaloba místně příslušnému soudu postoupena s odstupem v řádu měsíců, jako tomu bylo v posuzované věci, není právu na přístup k soudu poskytována ochrana. O legitimitě daného postupu by šlo uvažovat za situace, v níž by měl soud povinnost žalobu v určité lhůtě doručit soudu příslušnému, případně vyslovit svou nepřislušnost. V opačném případě je právo na přístup k soudu zcela závislé na rychlosti postupu soudu (byť nepřislušného), kterému žalobce (byť nedopatřením) svěřil úkon, jímž se domáhal práva, kterému mají soudy v ústavních mezích poskytovat ochranu. Ztotožnit se lze též s námitkou stěžovatelky, podle níž by za současného výkladu Nejvyššího soudu bránila dodatečnému zahájení řízení u místně příslušného soudu překážka litispendence, přestože by si žalobce po podání žaloby soudu nepřislušnému svůj omyl uvědomil a ještě ve lhůtě k tomu stanovené podal žalobu soudu místně příslušnému.

25. Ústavní soud se přiklání k výkladu učiněném vrchním soudem v usnesení, jímž změnil napadené usnesení krajského soudu, podle kterého nerozhodl-li by krajský soud o své místní příslušnosti a v řízení pokračoval, bylo by o věci rozhodnuto příslušným soudem, resp. by takové rozhodnutí nebylo vadné [srov. § 105 odst. 1 a § 205 odst. 2 písm. a) o. s. ř.].

26. K námitce stěžovatelky, že Nejvyšší soud opřel posouzení zachování lhůty podle § 247 odst. 1 o. s. ř. o řešení otázky zachování lhůty k podání opravných prostředků, Ústavní soud dodává, že z ústavněprávního hlediska je podstatné, jak se tato analogie promítla do zachování mezi stěžovatelčina práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Zákon, jemuž je podle čl. 36 odst. 4 Listiny svěřena úprava podmínek a podrobností výkonu práva na soudní a jinou právní ochranu, a výklad takového zákona nesmějí podle čl. 4 odst. 4 Listiny popřít samotnou podstatu daného základního práva. Obecné soudy však napadenými rozhodnutími toto právo stěžovatelky vyloučily.

27. Soudy blíže neodůvodnily, proč by se na věc měl použít způsob posuzování zachování lhůty při podání opravných prostředků, kterému, jak správně poukazuje stěžovatelka, předchází poučení mimo jiné o soudu, jemuž má být podání adresováno. Otázka zachování lhůty k podání

odvolání i dovolání je na rozdíl od posuzované věci upravena zvláštními ustanoveními (viz § 204 odst. 1, § 208 odst. 2 a § 240 odst. 2); pro podání dovolání je navíc stanovena povinnost být zastoupen advokátem, která při podání žaloby (k soudu prvního stupně) absentuje, a měla by tak být alespoň částečně kompenzována k žalobcům vstřícným výkladem zákonných ustanovení upravujících zachování lhůty, která připouští více interpretačních závěrů. Platí totiž, že procesní právo nesmí být překážkou meritorního projednání věci a je povinností obecných soudů zajistit každému spravedlivé řízení a o podané žalobě při splnění procesních podmínek věcně rozhodnout. Tzn., že připouští-li právní norma různé výkladové varianty, je ústavně souladný takový postup, který vede k věcnému posouzení žaloby [viz nálezy ze dne 21. 4. 2020 sp. zn. I. ÚS 2025/19 nebo ze dne 6. 3. 2018 sp. zn. IV. ÚS 3359/17 (N 43/88 SbNU 591)]. Z těchto důvodů neobstojí odkaz Nejvyššího soudu a krajského soudu na usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2007 sp. zn. II. ÚS 363/05, neboť v předmětné věci šlo o zachování lhůty k podání vyjádření na výzvu soudu podle § 114b odst. 2 o. s. ř., což nemá užší souvislost s příslušností soudu ve vztahu k zachování lhůty k podání žaloby, neboť u odkazovaného případu je již v dané procesní fázi příslušnost soudu potvrzena.

28. Přisvědčit lze stěžovateli též v tom, že mezi náležitosti demokratického právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy patří i principy právní jistoty a bezrozpornosti právního řádu. S těmito postuláty není v souladu, vykládá-li Nejvyšší soud § 82 odst. 1 o. s. ř. odlišně, než jak vykládá Nejvyšší správní soud obsahově shodný § 72 odst. 1 s. ř. s. (např. v rozsudcích ze dne 15. 8. 2008 č. j. 8 As 2/2008-112 nebo ze dne 12. 12. 2017 č. j. 7 Azs 341/2017-26), a to tehdy, vykládá-li Nejvyšší soud příslušné ustanovení v neprospěch žalobců. Požadavek bezrozpornosti právního řádu váže i obecné soudy, protože se s odlišným výkladem nelze vyrovnat toliko konstatováním, že jej soud bere na vědomí, nicméně pro účely civilní soudní praxe nenachází důvody pro odchýlení se od dosavadních závěrů. Naopak je smyslem tohoto principu nevykládat totožné nebo srovnatelné instituty různě, nejsou-li k tomu podstatné důvody, a to i napříč právními odvětvími. Nejvyšší správní soud přitom vyložil institut zachování lhůty v odkazovaných rozhodnutích podstatně vstřícněji k žalobcům a v souladu s výše uvedenými ústavními požadavky.

VI. Závěr

29. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil napadená usnesení krajského soudu, vrchního soudu a Nejvyššího soudu. Úkolem krajského soudu, vázaného právě vysloveným právním názorem Ústavního soudu, bude ve světle předestřených závěrů opětovně ve věci rozhodnout, a to zejména při zohlednění všech relevantních aspektů ústavně zaručeného práva na přístup k soudu a k žalobcům vstřícného výkladu zachování lhůty k podání žaloby podle části páté o. s. ř. Takto Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, neboť měl za to, že od něj nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 24. listopadu 2020

Jiří Zemánek
předseda senátu